

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Факультет туризму

Кафедра економіки та менеджменту

Завидівська О. І.

ЛЕКЦІЯ № 13

СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА

з навчальної дисципліни:

«Міжнародні економічні відносини»

підготовки *БАКАЛАВРІВ*

галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

(спеціальність 073 – «Менеджмент»)

Лекція обговорена і затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту
(протокол № 5 від "10" грудня 2020 року)

Львів – 2020

План

1. Суть та взаємозв'язки національних, міжнародних та світових валютних систем
  2. Валюта в міждержавних відносинах, види валют та їх оборотність
  3. Поняття та режими валютного курсу
  4. Етапи еволюції світової валютної системи
  5. Характеристика Європейської валютної системи
  6. Міжнародна система організації валютних ринків
-

1. Суть та взаємозв'язки національних, міжнародних та світових валютних систем

Валютна система – це форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством чи міжнародними угодами. Це *сукупність двох елементів*:

1) *валютного механізму* – правових норм та інструментів, представлених на національному і міжнародному рівнях;

2) *валютних відносин* – повсякденних зв'язків, в які вступають суб'єкти МЕВ на валютних та грошових ринках з метою здійснення міжнародних розрахунків.

Національна валютна система – це форма економічних відносин країни, за допомогою яких здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти держави.

Міжнародна (регіональна) валютна система – це специфічна організаційно-економічна форма відносин ряду країн у валютній сфері, спрямована на стимуляцію інтеграційних процесів, зменшення амплітуди коливань курсів національних валют та їх взаємну ув'язку. Існує в межах певних інтеграційних об'єднань (наприклад, Європейська валютна система).

Світова валютна система (СВС) – це форма організації міжнародних валютних (грошових) відносин, що представляє собою сукупність способів, інструментів і міждержавних органів, які забезпечують взаємний платіжно-розрахунковий обіг у межах світового господарства.

Головне завдання світової валютної системи полягає у:

- ефективному опосередкуванні платежів за експорт і імпорт товарів, капіталу, послуг та інших видів міжнародної діяльності;
- створенні сприятливих умов для розвитку виробництва та міжнародного поділу праці;
- забезпеченні безперебійного функціонування економічної системи вільного підприємництва.

Основна відмінність функціонування світової грошової системи від національної полягає в тому, що міжнародні розрахунки звичайно припускають існування операцій з іноземною валютою мінімум для однієї зі сторін, яка приймає участь в угоді.

Ключові вимоги, необхідні для успішного функціонування світової валютної системи:

- 1) Забезпечення відповідної ліквідності;
- 2) Дія механізму вирівнювання;
- 3) Впевненість у міжнародній грошовій системі.

Основні складові світової валютної системи:

- світовий грошовий товар (валюта);
- валютний курс;
- валютні ринки;
- міжнародні валютно-фінансові організації.

2. Валюта в міждержавних відносинах, види валют та їх оборотність

Валюта як об'єкт МЕВ – система відносин, що виникають з приводу проведення різноманітних обмінних операцій з грошми різних країн. **Валюта** – грошова одиниця будь-якої країни, що застосовується для виміру величини вартості товару в міжнародних розрахунках.

Поняття валюта означає:

- грошову одиницю, що становить основу національної грошової системи;
- тип грошової системи країни (золота, біметалічна, паперова);
- іноземні гроші (грошові знаки і платіжні документи, виражені в іноземних грошових одиницях і використовувани в міжнародних розрахунках).

Класифікація валют:

1. *Залежно від приналежності (міжнародного статусу):*

- 1.1. **Національна валюта** – законна грошова одиниця, емітована відповідною державою (долари, гривні в країні походження).
- 1.2. **Іноземна валюта** – грошова одиниця (платіжний засіб) інших країн, що законно або незаконно використовується на території даної країни (долари в Україні, євро в Росії, гривні в Білорусії).
- 1.3. **Колективна валюта** – грошова одиниця, що забезпечує згідно з міжнародними домовленостями товарообіг одночасно у декількох країнах та використовується при розрахунках серед членів міжнародних фондів або регіональних спілок (СДР, євро).
- 1.4. **Міжнародна валюта** – валюта, що виконує одну або декілька функцій грошей за кордонами країни-емітента.
- 1.5. **Регіональна валюта** – валюта, що використовується в міжнародних розрахунках в межах певного регіону світу.

2. *Залежно від позиції на валютному ринку:*

- 2.1. **Резервна валюта** – валюти провідних країн світу, в яких центральні банки країн тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, використовувані для покриття негативного сальдо платіжного балансу або як резерв для міжнародних розрахунків.
- 2.2. **Тверда (сильна) валюта** – валюта, що має стабільний валютний курс, рух якого є передбачуваним і підкоряється фундаментальним макроекономічним закономірностям.
- 2.3. **М'яка (слабка) валюта** – валюта, курс якої вважається непередбачуваним внаслідок невисокого рівня розвитку економіки країни-емітента або її нестабільності.

3. *Залежно від ступеню конвертованості (втручання держави в процес валютного обміну):*

- 3.1. **Вільноконвертована валюта (ВКВ)** – грошові одиниці, які вільно і необмежено обмінюються на інші валюти.
- 3.2. **Частково-конвертована валюта (ЧКВ)** – це валюта країни, обмін якої обмежений для окремих утримувачів (нерезидентів) або за певними видами валютних операцій.

3.3. **Замкнута неконвертована валюта (ЗНВ)** – це валюта, що функціонує в межах однієї країни і не обмінюється на інші валюти за її межами, оскільки зберігаються обмеження по всіх операціях як резидентів, так і нерезидентів.

4. *За принципом побудови:*

4.1. **Звичайна валюта** – національні валюти країн світу (долар, гривня).

4.2. **Валюта «кошикового типу»** – валюти, курс яких визначається шляхом врахування динаміки курсів набору певних національних валют (СДР, євро)

5. *Залежно від використання у міжнародних договорах:*

5.1. **Валюта платежу** – валюта, в якій обговорена оплата товару за зовнішньоторговельною угодою.

5.2. **Валюта угоди** – валюта, в якій виражена ціна товару за зовнішньоторговельною угодою.

6. *Залежно від виду валютних операцій:*

6.1. **Валюта ціни контракту** – валюти, в яких розраховуються ціни товарів в міжнародних угодах.

6.2. **Валюта кредиту** – валюти, в яких видаються міжнародні кредити.

6.3. **Валюта клірингу** – валюти або розрахункові валютні одиниці, в яких ведуться рахунки в банках та проводяться міжнародні операції за кліринговими розрахунками.

6.4. **Валюта векселя** – валюти, в яких відбуваються вексельні розрахунки.

Спеціальні права запозичення (СПЗ, СДР) (special drawing rights – SDR) – міжнародні платіжні і резервні засоби, які випускаються МВФ, існують тільки у вигляді записів на спеціальних рахунках, що відкриваються МВФ для країн-членів, являються розрахунковою одиницею МВФ.

Валютний кошик – метод порівняння середньо врівноваженого курсу однієї валюти відносно визначеного набору інших валют. Розрахунок валютного кошика залежить від його складу, розміру валютних компонентів, ринкових курсів валют до долара США, доларового еквівалента.

Регіональна валюта ЕКЮ (European currency unit – ECU) функціонувала з 1979 р. і була синтезована по методу «валютного кошика» з 12 валют країн-членів ЄС. Частина кожної валюти в «кошику» залежала від частини країни у валовому національному продукті ЄС, взаємному товарообігу і Європейському фонді валютного

співробітництва. Структура ЕКЮ переглядалася один раз на п'ять років. Функціями ЕКЮ були: база для встановлення паритетів валютних курсів, регулятор відхилень ринкових курсів цих валют, розрахункова одиниця, засіб міждержавних розрахунків.

Євро – єдина європейська валюта – правонаступниця ЕКЮ і тому була визначена на базі «кошику» з 12 валют країн-членів ЄС, однак вона має характеристики повноцінної міжнародної валюти. У березні 1998 р. Європейською Комісією було оголошено *склад учасників «зони євро»*, до якої ввійшли 11 країн – Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція, Німеччина, Італія, Ірландія, Іспанія, Португалія, Австрія та Фінляндія. За межами зони євро з тих чи інших причин опинилися Великобританія, Швеція, Данія та Греція.

Будь-яка валюта володіє двома основними характеристиками – *оборотністю і купівельною спроможністю*.

Оборотність валюти – це можливість її обміну на інші грошові одиниці.

Купівельна спроможність (сила валюти) – виражається як сума товарів та послуг які можна придбати за певну грошову одиницю і визначається у порівнянні з базовим періодом.

Паритет купівельної спроможності (ПКС) – співвідношення купівельних спроможностей двох чи більше валют відносно певного набору (кошика) товарів і послуг на основі теорії паритету купівельної спроможності валюти.

В рамках теорії ПКС виділяють два напрямки: теорія абсолютного та теорія відносного паритету купівельної спроможності.

Теорія абсолютного ПКС – обмінний курс між валютами двох країн дорівнює співвідношенню рівня цін у цих країнах.

Валютний курс на основі ПКС – курс, що зрівнює ціну кошика однакових товарів у двох країнах.

Теорія відносного ПКС – зміна обмінного курсу між валютами двох країн пропорційна відносній зміні рівня цін у цих країнах.

Недооцінена валюта – валюта, реальний курс якої росте швидше / повільніше, ніж курс, що розраховується на основі ПКС. В разі, якщо офіційний курс національної валюти є недооціненим (реальний курс валюти росте повільніше, ніж курс, що розраховується на основі ПКС), то слід чекати укріплення національної валюти і

навпаки, якщо курс по ПКС є переоціненим (реальний курс валюти росте швидше, ніж курс, що розраховується на основі ПКС), то слід очікувати послаблення валют.

Отже, валютний курс по паритету купівельної спроможності є ідеальним курсом обміну валют, розрахованим як середньозважене співвідношення цін для стандартного кошика промислових товарів, споживчих товарів і послуг двох країн.

Валютний паритет – це співвідношення між двома валютами, яке встановлюється у законодавчому порядку. *Монетний паритет* – це співвідношення грошових одиниць різних країн по їх металевому вмісту (при монOMETALІЗМІ він співпадає з валютним паритетом). *Золотий паритет* – це співвідношення валют по їх офіційному золотому вмісту.

Конвертованість валюти – це здатність резидентів та нерезидентів вільно без обмежень обмінювати національну валюту на іноземну і використовувати іноземну валюту в угодах з реальними і фінансовими активами. Виділяють:

- ✓ Конвертованість за поточними;
- ✓ Конвертованість за капітальними операціями;
- ✓ Повна конвертованість;
- ✓ Внутрішня конвертованість;
- ✓ Зовнішня конвертованість.

Для досягнення справжньої конвертованості треба дотримуватись мінімум двох вимог:

1. Мати внутрішній ринок товарів, послуг, валюти і капіталів, до якого мали б вільний доступ нерезиденти.
2. Створити всі необхідні умови для виникнення зацікавленості у іноземних покупців до придбання національної валюти (наприклад, гривні) за іноземну валюту.

Знецінення (здешевлення) національної валюти – зростання ціни одиниці іноземної валюти в національних грошових одиницях.

Подорожчання національної валюти – падіння ціни одиниці іноземної валюти в національних грошових одиницях.

3. *Поняття та режими валютного курсу*

Валютний курс – це:

- мінова вартість національних грошей однієї країни, виражена в грошових одиницях інших країн;
- «ціна» грошової одиниці однієї країни, виражена в іноземних грошових одиницях чи міжнародних валютних одиницях;
- коефіцієнт перерахунку однієї валюти в іншу, що визначається співвідношенням попиту та пропозиції на валютному ринку;
- посередник для абсолютної обмінюваності товарів в межах світового господарства через купівельну здатність валют.

Розрізняють *кон'юнктурні* та *структурні* (довгострокові) чинники, що впливають на валютний курс.

1. *Кон'юнктурні чинники* – пов'язані з коливаннями ділової активності, політичної та військово-політичної обстановки, з чутками (іноді ажіотажними), здогадками та прогнозами.

2. *Структурні (довгострокові) чинники:*

- зростання національного доходу;
- темпи інфляції;
- стан платіжного балансу;
- різниця відсоткових ставок у різних країнах;
- діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції;
- ступінь використання певної валюти на євrorинку і в міжнародних розрахунках;
- ступінь довіри до валюти на національному та світовому ринках;
- валютна політика;
- ступінь розвитку фондового ринку.

Функції валютного курсу:

- інтернаціоналізація грошових відносин;
- забезпечення взаємного обміну валютами при торгівлі товарами, послугами, при русі капіталів і кредитів;
- використання для порівняння цін світових та національних ринків, а також вартісних показників різних країн, виражених в національних чи іноземних валютах;
- використання для періодичної переоцінки рахунків в іноземній валюті компаній та банків;

- перерозподіл національного продукту між країнами.

Валютний режим – форма існування валютного курсу, що відображає ступінь свободи його зміни стосовно інших валют. У світовій практиці розрізняють наступні режими валютних курсів:

1. *Фіксований валютний курс* – коли країна встановлює ціну своєї валюти відносно будь-якого стандарту. Виділяють:

- 1) реально фіксований валютний курс (золотомонетний стандарт);
- 2) договірно-фіксований курс – ординарний (прив'язаний до СДР, долара США, до інших валют); кошиковий (прив'язаний до штучно побудованих комбінацій валют головних торговельних партнерів Австрії, Алжиру); валютний курс, заснований на системі змінного паритету.

2. *Плаваючий валютний курс* – ставить вартість національної валюти в залежність від ринкових вільно конкуруючих сил та визначається через зіставлення паритетів купівельної спроможності валют, тобто оцінки в національних грошах вартості однойменного «кошика» товарів. Виділяють:

- 1) незалежне плавання (існує на девізних ринках);
- 2) кероване (регульоване) плавання (втручання центральних банків у встановлення валютного курсу);
- 3) змішане плавання відносно до однієї валюти;
- 4) спільне плавання (валютне угруповання, використовують країни ЄС).

3. *Багатосторонній валютний курс* – це законодавче встановлене використання ефективних курсів національної валюти залежно від видів валютних операцій, учасників цих операцій та валют, в яких вони здійснюються.

4. *Спот-курс* – курс обміну на протязі не більше 2 робочих днів з моменту досягнення угоди про курс – це курс на ринку на певну дату. Ринок спот – ринок негайної поставки валюти (протягом двох робочих днів).

5. *Терміновий (форвардний) курс* – узгоджений курс, обмін за яким здійснюється в майбутньому, понад 3 дня після узгодження.

6. *Ринковий валютний курс* – встановлюється на валютних біржах або в міжбанківських розрахунках при здійсненні міжнародних платежів, формуючи, таким чином, попит та пропозиція інвалют.

7. *Номинальний валютний курс* – курс між двома валютами, ціна одиниці національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти,

8. *Реальний валютний курс* – це номінальний валютний курс, перерахований з урахуванням зміни рівня цін у своїй країні та країні, до валюти якої котирується національна валюта.

Валютне котирування (currency quotation) – це визначення валютного курсу на основі вибраних ринкових механізмів. Повне котирування передбачає визначення курсу покупки. Котирування валюти буває прямим і непрямим.

Пряме котирування – це визначення валютного курсу одиниці іноземної валюти через певну кількість одиниць національної валюти. Таке співвідношення можна показати формулою: $PF = PH \times R$, де PF – іноземна валюта; PH – національна валюта; R – валютний курс або курс котирування іноземної валюти (F) до національної валюти (H).

Непряме (зворотне) котирування – це визначення валютного курсу одиниці національної валюти через певну кількість одиниць іноземної валюти. Таке співвідношення можна показати формулою: $PH = PF \times R$, де PH – національна валюта; PF – іноземна валюта; R – валютний курс або курс котирування національної валюти (H) до іноземної валюти (F).

Оскільки у світовій практиці основна частина міжнародних розрахунків здійснюється у твердих валютах, для полегшення визначення курсів національних валют більшості країн світу вони прирівнюються (котируються) не безпосередньо одна до іншої, а до твердих валют. Розраховані в таких спосіб співвідношення валют називають *крос-курсами*.

Крос-курс – це визначення курсів двох валют одна до одної через курс кожної з них відносно третьої валюти, переважно до долара США. Існує базова валюта, відносно якої котирується інші валюти, і валюта котирування – валюта, що котирується.

4. *Етапи еволюції світової валютної системи*

У своєму розвитку світова валютна система пройшла ряд етапів, які, відповідно, представляють окремі міжнародні валютні системи. На кожному етапі завданнями створення нової світової валютної системи були:

- становлення, формування передумов, визначення принципів нової системи зі збереженням її зв'язку з попередньою системою;
- формування структурної єдності, завершення побудови, поступова активізація принципів нової системи;
- створення повноцінно функціонуючої нової світової валютної системи на базі закінченої цілісності та органічного зв'язку її елементів.

Криза світової валютної системи – загострення валютних протиріч, різке порушення її функціонування, що проявляється у невідповідності структурних принципів організації світового валютного механізму зміненим умовам виробництва. Криза світової валютної системи веде до знищення старої системи та заміни її новою, яка забезпечує відносну валютну стабілізацію. До сучасного часу світова валютна система у своєму розвитку *пройшла чотири етапи:*

1. Паризька валютна система (1867 р.);
2. Генуезька світова валютна система (1922 р.);
3. Бреттон-Вудська валютна система (липень 1944 р.);
4. Ямайська (Кінгстонська) валютна система (січень 1976 р.).

5. Характеристика Європейської валютної системи

У відповідь на нестабільність Ямайської валютної системи країни ЄС створили власну регіональну валютну систему – Європейську валютну систему – з метою стимулювання процесів економічної інтеграції. Як форма організації валютних відносин країн-членів ЄС, Європейська валютна система (ЄВС) в сучасному вигляді почала діяти з березня 1979 р.

Основними рисами ЄВС є: встановлення режимів загального коливання валютних курсів; створення колективної валюти; використання валютних інтервенцій для підтримки ринкових курсів валют у межах погоджених відхилень; стимулювання європейських інтеграційних процесів.

До 1991р. Європейська валютна система використовувала в основному елементи валютного регулювання, напрацьовані за роки співробітництва (1972-1979 рр.) між центральними банками країн Західної Європи. Основою ЄВС була європейська валютна одиниця – ЕКЮ, введена в 1979 р. Емісія ЕКЮ на 25% забезпечувалася золотом, на 25% доларами США і на 50% національними валютами країн-членів ЄВС:

для цього країни об'єднали по 20% офіційних золотовалютних резервів. Технічно емісія здійснювалася у вигляді записів на рахунках центральних банків країн-членів ЄВС в ЄФВС.

У 1989 р. вступив у дію «план Делора», відповідно якого передбачалося:

- 1) здійснення скоординованої економічної і валютної політики окремих країн ЄС;
- 2) установа центрального банку ЄС;
- 3) заміну національних валют єдиною валютою ЄС

Під час реалізації «плану Делора» виникла потреба створення Економічного і валютного союзу (ЕВС), оскільки в рамках лише економічного союзу залишалися відмінності в організації кредиту, розрахунків, курсової політики, а, відповідно, і пов'язані з цим валютні ризики, затримки платежів, відмінності в цінах, неспівставність податків, різнопланова валютна політика. Отже виникла необхідність кредитно-грошового регулювання в ЄС на «наднаціональному» рівні, основою якого була б *єдина грошова одиниця – євро*. Саме так було названо єдину валюту ЄС на сесії Європейської Ради в Мадриді у грудні 1995 р.

Для країн-учасниць *нової європейської валютної системи* у Маастрихтській угоді (1992 р., м. Маастрихт, Нідерланди) країни-члени ЄС поставили жорсткі вимоги щодо фінансово-економічних показників країн, які бажають користуватися євро (критерії конвергенції):

- дефіцит держбюджету не може перевищувати 3% від ВВП, або він повинний постійно і швидко зменшуватися до рівня 3%;
- сукупний держаний борг не повинен перевищувати 60% від ВВП;
- річна інфляція не може перевищувати середній рівень інфляції у трьох країнах ЄС із найнижчим рівнем інфляції (приблизно 3-3,5%) більш як на 1,5%;
- середнє номінальне значення довгострокових процентних ставок не повинно перевищувати 2% від середнього рівня цих ставок трьох країн з найбільш стабільними цінами (приблизно 9%);
- країни, що переходять на нову європейську валюту, мають на протязі не менше двох років дотримуватися встановлених меж коливань валютних курсів у існуючому механізмі європейських валютних систем (визначені межі коливань складають $\pm 2,25\%$).

В цілому, *просування до ЕВС було заплановано у вигляді трьох послідовних етапів:*

1) *підготовчий* (до 31 грудня 1993 р.), у ході якого було знято всі або майже всі обмеження щодо переміщення платежів і капіталів, завершено створення Спільного ринку, а країни розпочали стабілізацію своїх державних фінансів згідно із встановленими критеріями;

2) *організаційний* (до 31 грудня 1998 р.), у ході якого відбувалася розробка юридичної бази майбутньої Європейської Системи Центральних банків (ЄСЦБ), формувалася в цілому правова та інституційна база Союзу, а країни завершували програми по стабілізації державних фінансів. Саме на цьому етапі було створено Європейський Валютний Інститут (1994 р.), який згодом трансформовано у Європейський Центральний Банк (1998 р.).

За своєю структурою ЕВС – це двохрівнева система банків, до складу якої входить Європейський Центральний банк (ЄЦБ) та Центральні банки країн-членів. Очолює цю систему ЄЦБ. Потрібно чітко розрізнити поняття «Європейська система Центральних банків» та «євро-система Центральних банків». До першої системи входять Центральний Європейський банк та Центральні банки всіх країн-членів ЄС. До «євро-системи Центральних банків» належать Центральний Європейський банк та Центральні банки країн-членів зони євро.

3) *завершальний* (з 1 січня 1999 р. до липня 2002 р.), основними завданнями якого були: початок функціонування Європейської Системи Центральних Банків, перехід до єдиної валюти євро та проведення єдиної валютної політики. Останній (завершальний) етап розбивався на 3 конкретних сходинки. Суть завдань, які вирішуватимуться послідовно, на кожній із них:

Фаза «А» (1998 р.):

- приймається остаточне рішення щодо членства країн у ЕВС;
- затверджується Європейська система Центральних банків на чолі з Європейським Центральним банком (ЄЦБ);
- ліквідується Європейський Валютний Інститут.

Фаза «В» (1 січня 1999 р. — 1 січня 2002 р.) Введення євро у безготівковий обіг:

- фіксуються курси валют країн-членів ЕВС по відношенню до нової валюти євро;
- початок здійснення валютної політики лише в євро;

- випуск державних цінних паперів у новій валюті євро;
- всі активи, пасиви і операції в ЕКЮ перераховуються в євро у співвідношенні 1:1;
- вводиться подвійне маркірування преїскурантів і всіх фінансових документів;
- друкуються банкноти та чеканяться монети в єврою

Фаза «С» (1 січня 2002р. – 1 липня 2002р.) Введення євро у готівковий обіг:

- всі види операцій і розрахунків здійснюються в євро;
- відбувається обмін та вилучення із обігу національних грошових знаків;
- наднаціональні інститути ЄС здійснюють свою діяльність у повному обсязі.

Цим було закладено початок створенню на території європейського континенту єдиної економічної системи, яка здатна на рівні конкурувати зі США та Японією.

6. Міжнародна система організації валютних ринків

Валютний ринок – це офіційні центри купівлі-продажу валюти (валютних цінностей, цінних паперів у валюті) за курсом, що складається на основі попиту та пропозиції учасників торгівлі. На валютному ринку відбувається обмін однієї валюти на іншу у формі купівлі-продажу.

Суб'єктами валютного ринку є сукупність установ і організацій, що забезпечують функціонування валютних ринкових механізмів: валютні біржі, ТНБ, комерційні банки, валютні брокерські фірми, інші фінансові інститути; компанії, які здійснюють зовнішньоторговельні операції (Ксерокс, Нестле, Дженерал Моторс); компанії, які здійснюють закордонні вкладення активів (Investment Funds, Mohey Market Funds, International Corporations); центральні банки; приватні особи.

Принципи функціонування валютних ринків:

- системність у рамках світової валютної системи;
- стабільність;
- дія на основі міжнародних розрахунків;
- основними суб'єктами виступають банки різних країн.

З функціональної точки зору валютні ринки забезпечують:

- своєчасне здійснення міжнародних розрахунків;
- страхування валютних, кредитних та інвестиційних ризиків;
- взаємозв'язок світових валютних, кредитних, фінансових та інвестиційних ринків;

- диверсифікацію валютних операцій суб'єктів фінансової активності (банків, держав, компаній);
- регулювання валютних курсів (ринкове та державне);
- отримання спекулятивного прибутку їх учасниками від проведення спекулятивних операцій з валютою;
- проведення валютної політики, спрямованої на державне регулювання економіки, а в останній час – проведення погодженої політики в рамках світового господарства.

Основний товар валютного ринку – будь-яка фінансова вимога, визначена в іноземній валюті. Також на валютному ринку здійснюються операції з валютними депозитами до запитання.

Основні особливості сучасних світових валютних ринків:

- посилення взаємозв'язку на основі використання ПК;
- безперервність функціонування;
- єдина техніка проведення операцій;
- значна частка спекулятивних операцій;
- нестабільність курсів валют;
- значна частка страхових операцій;
- спекулятивні та арбітражні операції набагато переважають валютні операції;

Структура валютного ринку:

1. За суб'єктами:

- міжбанківський (прямий і брокерський) (65% обсягу всіх операцій світового валютного ринку);
- клієнтський (35% обсягу всіх операцій світового валютного ринку);
- біржовий.

2. За функціями:

- обслуговування міжнародної торгівлі;
- чисто фінансові трансфери (спекуляція, хеджування, інвестиції).

3. Залежно від валютних обмежень

- вільний (без обмежень);
- обмежені.

4. За застосуванням валютних курсів:

- з одним режимом валютних курсів;
- з кількома режимами валютних курсів.

5. *Залежно від обсягу і характеру валютних операцій:*

- глобальні (світові);
- регіональні (міжнародні);
- внутрішні (національні).

Світові валютні ринки обслуговують рух грошових потоків між країнами через здійснення: валютних операцій; валютно-розрахункового і кредитного обслуговування купівлі-продажу товарів і послуг; закордонні інвестиції; операції з цінними паперами; перерозподіл національних доходів у вигляді допомоги країнам, що розвиваються, і внесків у міжнародні організації. Послугами світових валютних ринків користуються банки практично всіх країн, де торгівля валютою не заборонена управлінськими інструкціями з валютного контролю.

Регіональні валютні ринки обслуговують рух грошових потоків у конкретному регіоні, де котируються ряд ведучих ВКВ і місцеві валюти, на які припадає основний обсяг операцій у регіоні. До регіональних валютних ринків у даний час відносяться: Європейський (з центрами в Лондоні, Цюриху, Франкфурті), Азійський (з центрами в Гонконгу, Сінгапурі, Токію, Бахреїні) і Американський (з центрами в Нью-Йорку, Чикаго, Лос-Анджелесі, Монреалі).

Національні валютні ринки забезпечують рух грошових потоків усередині країни й обслуговують її зв'язок зі світовими чи регіональними фінансовими центрами.

В Україні функціонує Національний біржовий валютний ринок України, який утворюють Українська міжбанківська валютна біржа (УМВБ) разом із Кримською міжбанківською валютною біржею (КМВБ).